

Universitäts- und Landesbibliothek Tirol

**De Liemaro, Hammaburgensi archiepiscopo et de
legatione ecclesiae Hammaburgensis ad populos
septentrionales**

Schröder, Guilelmus

Halle, 1869

Quomodo factum sit, ut Hammaburgenses archiepiscopi legationem ad
populos septentrionales amitterent

[urn:nbn:at:at-ubi:2-13099](#)

ecclesiae Bremensis decimam tradit¹ pro commemoratione sua
atque obiit III kal. Febr. a. 1123.²

**Quomodo factum sit, ut Hammaburgenses archiepiscopi
legationem ad populos septentrionales amitterent.³**

Adelbertum Hammaburgensem archiepiscopum septentrio-
nis patriachatum affectasse, quum omnibus, qui res medii aevi
gestas perscrutati sunt, notum, atque saepius a rerum scripto-
ribus tractatum sit, paucis tantum percurram.) Suein enim Da-
norum rex moleste ferens, quod Danici regni episcopi Hamma-
burgensi archiepiscopo subiecti essent, a sede apostolica, ut
archiepiscopatus in Dania constitueretur, petivit. Cuius con-
silium Adelbertus, cui ex iure ecclesiastico fas erat vetare
novum in dioecesi sua archiepiscopalem sedem fieri, quamquam
invitus, probavit ea conditione, ut patriarchae dignitas in se
conferretur. Sed nec ipse hunc altiorem dignitatis gradum
obtinuit, nec Suein rex, quod proposuerat, ad effectum per-
duxit. Leone enim papa a. 1054 mortuo, qui Adelberti fautor
exstiterat, successores ad provehendum archiepiscopum gloriae
stimulis iam concitatum minus paratos promptosque se gesse-
runt. Adelbertus autem postea omni similitate e medio sub-
lata cum rege Danorum intima familiaritate coniungebatur,
tantaque valuit apud eum auctoritate, ut foederis, quod Hein-
ricus IV cum illo init, intercessor existeret. Neque de episco-
pis eligendis et ordinandis controversia umquam inter Suein
regem et archiepiscopum movebatur. Eodem modo Adelbertus in Stencili, Sueonum regis, familiaritatem venit atque ordi-
navit Sueciae episcopos rege non obloquente. Contra cum
Haraldo, Norvegorum rege, qui privilegia Hammaburgensis

1) Diplom. Hambg. no. 133.

2) Annalista Sáxo et Annal. Rosenveld. a. 1123, III kal. Febr., Dip-
tychon Brem.: IV kal. Febr., Necrolog. Brem.; V kal. Febr.

3) Dahlmann, Geschichte Dänemarks; Münter, Kirchengeschichte Däne-
marks; Geyger, Schwed. Geschichte; Maurer, Bekehrung d. Norweg. Stam.

ecclesiae contemneus episcopos in Galliam et Angliam ad consecrandum mittebat, in simultate erat, quare archiepiscopus non solum de Haraldi iniuriis ad Alexandrum papam detulit, sed etiam episcopos per Germaniam in Norvegiam redeuntes, ut sedi Hammaburgensi fidem iurarent, coegit.¹ Unde factum est, ut termini Hammaburgensis dioceseos longe lateque propagarentur, et plerique ex Sueonum et Norvegorum populis ab episcopis, quos Adelbertus ad eos miserat, ad fidem christianam converterentur. Sed hanc tam immensam potentiam vanam atque fragilem fuisse, ex eis, quae Adelberto defuncto evenerunt, perspici potest.

Liemarus, quum a. 1072 ad sedem Hammaburgensem ascendit, totam Slavaniae partem, quae trans Albim sita archiepiscopo subiecta erat, abhinc sex annos rebellionibus vexatam invenit. Deinde episcopatus, qui in Aldenburg, Mikilinburg, Racisburg constituti erant, plane eversi, Slavi a christiano cultu in veterem paganismi errorem relapsi erant. Iohannem episcopum Mikilinburgensem Adamus² tradit a paganis interfectum esse; Ezzo vero Aldenburgensis dioecesim deserens monasterium Hersfeldense adiit, ibique commoratus a. 1074, Lamberto auctore, Conradum, Heinrici regis filium, baptizavit. Slavi autem non solum a fide christiana desciverant, sed etiam Hammaburg urbem totamque Stormariam, ut iam supra dictum est, bis vastaverant. Ita factum est, ut Liemari in archiepiscopum consecrationi nemo ex Teutonicis episcopis suffraganeus interesset. Nam ceteri episcopatus, quos Adelbertus patriarchati Hammaburgensi subiicere voluerat, non constituti sunt.

Longum est omnes enumerare, quos Adelbertus episcopos in Danos³ ceterosque populos septentrionales ordinaverit, praesertim quum Lappenberga de principio episcopatum, qui Hammaburgensi sedi subditi erant, et de episcoporum ordine disseruerit.³ Itaque eos tantum commemoro, qui adhuc a. 1072 sederunt.

1) Giesebricht III, p. 1098.

2) Adam III, 50 cp.

3) Pertz, Archiv IX, p. 382 etc.

Slesvicensi ecclesiae Adelbertus Ratolfum praefecerat,¹ qui a. 1071 Engelberto, Mindensi episcopo, monasterium restauratum denuo dedicanti affuisse narratur.² Deinde Oddonem Ripensem,³ Christianum Arhusiensem, Heribertum Vibergensem, Albericum Alborgensem, Eilbertum Fiunensem et Fariensem, Wilhelmum Roscildensem, Eginonem Lundensem episcopos ordinaverat. Quorum ex numero Eilbertus et Egino a. 1072 obierunt.⁴ Gothorum episcopus Acilinus, Adalwardo seniore mortuo, ordinatus, et Tadico, qui Adalwardo iuniore defuncto Sueonum episcopus a. 1069 constitutus erat, munere accepto non perfuncti sunt, sed otiosi in Germania remanserunt.⁵ Neque Hiltinus Bircensis ecclesiae episcopus dioecesim suam adiit, qui a. 1071 cum Adelberto in Halberstad civitate versatus esse traditur.⁶ Contra Symeonem Halsinglandiae episcopum plerosque paganos ad fidem christianam conversisse Adamus narrat.⁷ In Norvegiam Thoolf et Sigvardus episcopi, ab archiepiscopo consecrati, missi sunt, qui cum Asgothro et Bernardo episcopis, quos papa ipse ordinaverat, adhuc a. 1075 Nordmannorum animos ad veram fidem converserunt.⁸ Ad Orchades insulas Adelbertus Thuolfum episcopum ordinavit, quem postea in Norvegiam transmigrasse et epicopatui Vicenensi praefuisse Maurer auctor existit.⁹ Denique Adelbertus Isleiphum Islandorum ecclesiae episcopum consecravit.

Suein Danorum rex erga Liemarum eodem benevolenti animo, quo in Adelbertum praedecessorem fuerat, affectus esse videtur, sed quum archiepiscopus magna rerum Teutonicarum perturbatione uno anno post e sede expelleretur, non potuit in regis familiaritatem venire. At paulo post magna rerum commutatio accidit. Gregorius enim papa Liemarum, qui iura

1) Adam III, 70 cp.

2) Chron. Mindense ap. Leibnitz II, p. 172.

3) Adam III, 70 cp.

4) Adam IV, cp. 9.

5) Adam III, 70 cp.; IV, 23. 24 cp.

6) Adam IV, 20 cp. Chron. Halberstad. ap. Leibnitz II, p. 125.

7) Adam IV, 24 cp.

8) Adam IV, 34 cp.

9) Maurer, Bekehrung des norwegischen Stammes II, 618.

ecclesiae Teutonicae ab arrogantia apostolicae sedis defenderat, ab archiepiscopali officio removit, donec Romam, ut causam diceret, veniret; statimque litteras¹ ad Suein regem misit, quibus eum, ut de metropolitana sede intra Daniam constituenda cum apostolica sede ageret, adhortatus est. Nam Suein rex, ut supra dictum est, ut Danorum episcopi a sede Hammaburgensi seiungerentur, quondam postulaverat. Deinde Gregorius scripsit: legatos apostolicae sedis ad regem missos propter regni Teutonici perturbationes Romam esse reversos, quare nunc a rege se petere, ut fideles nuncios Romam mittere non moraretur, quibus cum consilium iniret, quique se certiores facerent, num rex Romanae ecclesiae „si contra profanos et inimicos Dei auxilio in militibus et materiali gladio opus habuerit, subsidio veniret.“ Si rex filium cum copiis in Italiam misisset, ut miles apostolici fieret, se eum opulentissimae provinciae, quam viles et ignavi tenerent haeretici, ducem praefecturum esse. Apparet Gregorium, ut Sueinum, qui cum Heinrico rege faciebat, societate et foedere sibi adiungeret, operam dedisse, quum gravissimum imperii cum sacerdotio certamen imminens praesentiret. Itaque non solum regis filio ducatum promisit, sed etiam contra Romana privilegia ecclesiae Hammaburgensi data ad archiepiscopatum in Dania constituendum inclinatum se esse simulavit. Atque ab aliis quoque principibus, ut Romanae ecclesiae auxilium ferrent et milites S. Petri fierent, eum postulasse constat. Nec difficile est intellectu, Gregorium, quum Hammaburgensis archiepiscopus mandatis papae iniustis obedientem se non praestitisset, quacumque potuit ratione, quominus ille vetera de patriarchatu consilia repeteret, prohibere conatum esse. Papa enim ei modo archiepiscopo, qui semper erga sedem apostolicam

1) Diplom. Hambg. no. 106.

2) Adelberto ea conditione legationem et vicariationem apostolicae sedis permissas esse, Leonis IX papae privilegium testatur (Diplom. Hambg. no. 75): „decernimus te tuosquae successores non tantum antiquis, sed etiam secundum meritorum incrementa novis ampliare honoribus, si tamen exemplo supradicti martiris Bonifaci sacramento et debita subiectione semper praesto sint obedire nobis nostrisque successoribus in apostolica sede.“ De Adelberti erga papam fide cf. Adam III, 70 cp.

fidelem se gesserat, tantam potentiam, quam Adelbertus tenuerat, permittere voluit, quia alioquin timendum erat, ne archiepiscopi apud septentrionales populos auctoritas ita augeretur, ut, pontifice Romano posthabito, Hammaburgensis archiepiscopus alter papa existeret. Quod fieri potuisse contenderim, si omnes regni Teutonici principes atque episcopi adversus papam a rege stetissent.

Alteram deinde Gregorius epistolam,¹ quum Suein nec responsum dedisset nec legatos misisset, ad eundem regem aliquot mensibus post dedit, in qua de regum malitia, qui ecclesiam in contemptu habeant, queritur, contra Sueinum populumque Danorum pro reverentia in ecclesiam Romanam laudibus effert, regemque, ut legatos mittat, denuo adhortatur. Deinde se ipsum, in quantum fas sit, eum honoraturum et praedictam reverentiam merita dignitate donaturum esse pollicetur. Extrema in epistola poscit, ut per legatos renunciet, num se et regnum suum S. Petro in patrimonium dare velit, quod antea ab Alexandro papa petiverit. Miror, quod neque in hac, neque in ea, quae antea missa est, unquam Liemari mentio facta sit, et quod in altera, quam papa regis filio promiserat, provincia non commemoratur. Sed Gregorius parum profecit. Suein enim, quum iuvenis fortunae violentiam tolerasset, quod reliquum erat vitae in otio atque tranquillitate degere cupivit, neque Hammaburgensis archiepiscopi inimicitias suscipere neque foedus cum Heinrico rege factum violare voluit. Sueino vero a. 1076 defuncto, quem Harald Hein filius rex secutus est, coniunctio et societas inter archiepiscopum et regem Danorum magis magisque dissolvebantur, praesertim quum Liemarus ab a. 1076 Brema abesset et anno demum 1087 vel 1088 in dioecesim suam rediret.

Gregorius, quamquam Liemaro officium sacerdotale reddiderat eumque anathemate absolverat a. 1077, ut supra demonstravi, tamen non desiit datis litteris reges Danorum, Sueonum, Norvegorum invitare, ut legatos Romam mitterent, qui ab apostolica sede mandata peterent. Ad Haraldum Danorum regem tres missae sunt epistolae. Atque in prima quidem,

1) Diplom. Hambg. no. 107.

a. 1077 data,¹ papa Sueinum mortuum summis laudibus effert, in altera autem, a. 1079 conscripta,² regi, quod documenta sanctae Romanae ecclesiae exoptaverit, gratulatur, et ut aliquis clericus prudens Romam veniat, cupit; in tertia³ vero a. 1080, tribus diebus post Haraldi mortem data, regem ad imitandum patris virtutes adhortatur, vehementerque populi errorem vituperat, qui temporis calamitates ad sacerdotum mulierumque culpas transferat. Olavo III Kyrre Norvegorum regi a. 1078 litteras misit,⁴ quibus eum in fide confirmaret, atque ab eo postulavit, ut iuniores et nobiles e regno suo Romam mitteret, qui divinis legibus edocti sedis apostolicae mandata ad eum referrent, qualia regi Danorum denunciavisset. Duae ad reges Sueonum, Inge et Halstan, exstant epistolae, a. 1080 et 1081 datae;⁵ Gregorius in eis maxima laetitia se affectum dicit, quod quidam sacri verbi ministri e Gallia in Sueonum terram venerint, qui quum e thesauris S. Romanae ecclesiae acceperint, puram fidem christianam praedicaturi sint. Atque ut uberiorem religionis gratiam obtineant, Romam episcopum vel clericum mitti iubet, qui Sueonum mores recensere et apostolicae sedis mandata referre possit. Nec spes Gregorium frustrata est. Nam in altera epistola: R. (Rodulwardum) episcopum e Scandia Romam venisse, scribit. Deinde reges monet, ut episcopis et sacerdotibus reverentiam et obedientiam praestent et decimas ecclesiis persolvi iubeant. Postremo fidem praedecessoris eorum laudat, et ut frequenter clerici Romam mittantur, petit. A. 1081 post litteras ad reges commemoratos datas esse non verisimile est, nam Gregorius rebus adversis vehementer afflictus est, quum Heinricus rex et Guibertus archiepiscopus, qui antipapa constitutus erat, Romam usque ad a. 1084 obsidione premerent. Neque Gregorio a. 1085 defuncto epistolarum commercium intermissum repetitum est, quoniam gravissima apostolicae sedi instabant pericula.

1) Diplom. Hambg. no. 109.

2) Diplom. Hambg. no. 112 et 113.

3) Diplom. Hambg. no. 111.

4) Diplom. Hambg. no. 109.

5) Diplom. Hambg. no. 112 et 113

De electione autem et ordinatione episcoporum in Danos, Sueones, Norvegos etc., quum fere nihil memoriae proditum sit, difficile est disserere. Tamen persuasem habeo,¹ Liemarum Alexandri papae privilegio apostolicae sedis legatum atque vicarium constitutum usque ad a. 1075 archiepiscopali potestate functum esse. Itaque non dubito contendere, archiepiscopum in defunctorum episcoporum locum, Fiunensis scilicet et Lundensis, aut e capella sua electos aut sacerdotes Danicae nationis ipsi acceptos ordinasse. Eginoni enim Ludensi Richwaldus, Eilberto Fiunensi, si Hamsfortio fides danda est,² Reimarus successores constituti sunt. Contra de Sueini Norici electione, qui in locum Wilhelmi Seelandensis a. 1076 mortui successit, Saxo gram. sic tradit:³ „Suein Noricus communibus cleri suffragiis sacerdotium sumpsit,“ cui obloquitur Anonymus Roscildensis⁴ his verbis: „Nec multo post Willelmus obiit, cui gloriosus rex Sueno equivocum suum et capellanum subrogavit“ Anonymo vero maiorem fidem habendam esse censeo propterea quod Adamus:⁵ Sueino rege magnam vim in Danicis episcopis constituendis fuisse tradit, et quod Ericum regem, Lamm cognominatum, auctoritati, qua rex in episcopis eligendis valebat, renunciasse constat. Liemarus autem Sueinum episcopum designatum ordinasse minime traditur, nec verisimile est. Immo vero reges

1) Privilegium Leonis IX Adelberto datum: — — „Concedimus et per te tuis successoribus in perpetuum licentiam ordinandi episcopos infra dioecesim seu provinciam vestram; vel certe per provincias gentium supradictarum“ etc. Adam III, 70 cp.: „A papa vero meruit hoc dignitatis privilegium, ut totum ius suum dominus apostolicus in eum transfunderet successoresque eius, adeo, ut ipse per totum aquilonem in quibus locis oportunum videbatur, sepe invitatis regibus, episcopatus constitueret, ordinaretque episcopos ex capella sua quos vellet electos“ Epistola Liemari ad Hezilum episcopum a. 1074 scripta: „Ego addidi, meos adiutores et suffraganeos inter Danos et in transmarinis gentibus commorari etc.“

2) Langenbek script. rer. Dan. III, 244, 460 p.

3) Saxo grammaticus, ed. Müller et Velschow, XI p. 568.

4) Langenbeck Script. I, 378.

5) Adam III, ep. 24: „Cuius, sc. Wali, dioecesim rex in quatuor episcopatus tribuens praebente suam auctoritatem metropolitano, singulos suos intronizavit episcopos;“ IV, 2 cp.: „dioecesis illa discreta est in quatuor etc. — — Hii quatuor episcopi tunc Ripensem dono Sueni regis sortiti sunt parochiam.“

Danorum, quum Hammaburgensis archiepiscopus tamdiu a dioecesi sua abesset, investiturae morem, qui iam dudum apud Germanos invaluerat, in Daniam introduxisse videntur. Norvegorum quidem reges iam antea auctores episcoporum eligendorum fuisse notum est.¹ Atque Danorum reges, imperatorum vestigia persequentes, ex capella curiali episcopos designaverunt, cuius rei testes non solum Wilhelmus et Suein, sed etiam Arnoldus et Geraldus, qui sub Canuti regis imperio episcopi constituti sunt, existunt. Postea autem Lundensis ecclesiae canonici episcopalem dignitatem assecuti esse videntur, sicut etiam Heinrico III et IV imperatoribus plerique Germanorum episcopi Goslariensis ecclesiae praepositi vel canonici fuisse narrantur.

Canutus rex, qui a. 1080 Haraldo fratri successit, episcopis adhuc inter privatos positis et a populo parum in honore habitis, non modo principatum detulit, ut ipsis principibus superiores dignitatis gradu essent, sed etiam omnes clericos ex laicorum iudicio exemit, ut sub ius et iurisdictionem unius episcopi subiungerentur. „Quo effectum est, ut Danorum nemini, nisi regi aut pontificibus eique, qui potissimum regni successor advertitur, domesticis quemquam liceat actionibus postulare.“² Praeterea Canutus populum sacerorum adhuc rudem et inscium, ut ecclesiis decimas persolveret, adducere conatus est, sed frustra laboravit. Nam quum resistentem et a tributo sempiterno abhorrentem cogere inciperet, ut imposita penderet, vectigaliumque exactores asperre id tractarent, seditione concitata Iuti regem in Fiunem insulam se recipientem persecuti ibique eum in aede sacra Albani a. 1086 interfecerunt. Quantam vim sacerdotes brevi tempore in populum consecutis, ex eo percipiendum est, quod Olavo rege, a. 1086—1095, quum pleraque miracula ad Canuti interfecti sepulcrum ederentur, corpus Canuti sollemniter elatum clerici ut sancti martyris reliquias colebant, quamvis populus Canutum sanctum et martyrem atque miracula vere edita esse negaret. At clerici populo venerationem detrectanti non cesserunt, et a

1) Münter I, 33. 34. 62.

2) Saxo gram. XI, 57.

Paschali papa „ut Canutum gloriosum regem beatorum in coelis iam martyrum collegio adscisceret“ impetraverunt. Canuti igitur corpus a. 1101 congregatis universae Daniae pontificibus translatum et Danicae ecclesiae, quod adhuc indigerat, proprius patronus constitutus est.¹

Episcopis, qui Canuto et Olavo regibus ad sedem episcopalem ascenderunt, sacerdotia a rege solo tributa esse videntur, quamquam Saxo grammaticus, ut antea de Sueino episcopo Seelandensi, ita de Ascero tradit: „Ricwaldo absumpto Ascerus morum generisque splendore eximius Lundensi potitur sacerdotio.“² Anonymus autem Roscildensis narrat:³ Sueini episcopi, qui in Rhodo insula a. 1088 obiit, „morte audita Olavus rex cum omni clero Seelandensis ecclesiae, licet doluit Arnoldum tamen intronizavit.“ Ascerus et Arnoldus episcopi a metropolitano Hammaburgensi consecrati esse aut papam adiisse, ut ordinarentur, non traduntur. Annales vero Islandorum:⁴ a. 1082 Gissurum episcopum Scaltholtensem electum ab Hartvigo archiepiscopo Magdeburgensi iussu Gregorii papae ordinatum esse narrant et addunt haec: „tunc enim Liemarus Bremensis archiepiscopus, qui hanc consecrationem peragere deberet, a sancta ecclesia proscriptus fuit.“ Olavo Danorum rege a. 1095 defuncto ad Ericum Egothe regnum delatum est, qui paulo post cum Liemaro certamen, quod Hammaburgensi ecclesiae male evenit, constituit. Ad dolendum est, quod ea, quae de principio huius controversiae afferruntur, tam tenuia et tam suspensa atque obscura sunt, ut, qua de causa controversia orta sit, difficile sit intellectu. Saxo grammaticus enim ita tradit:⁵ „Forte autem Hamburgensis antistes ob inanes et falsas suspiciones Ericum execratione mulctandum censuerat. Quod veritus rex, appellatione sententiam praecucurrit Ro mamque e vestigio petivit, ubi causae suae examine diligentius habito, pontificis accusationem potenter repulit cunctisque defensionis partibus actore superior

1) Aelnoth, vita Canuti cp. 33. ap. Langbk. Sept.

2) Saxo gram. XII p. 599 et p. 605.

3) Anonym. Roscild., Langbk. Sept. I p. 379.

4) Ann. Island. ap. Langbk. III p. 146.

5) Saxo gram XII p. 605.

rediit," et Mansi:¹ „(Urbanus papa) Ericum regem a Liemaro, archiepiscopo Hamburgensi, schismaticorum principe, iniuriis lacescitum ad sedem apostolicam bis appellantem humaniter exceptit eumque metropolitani Hamburgensis subiectione exemit Lundiaeque metropolim in Dania constituit.“ De Barensi concilio a. 1098 habito, cui Ericus rex interfuit, alio loco, quantum scio, nihil traditum est. Quales illae „inanes et falsae suspiciones“ fuerint, quamquam iam plerique et docti viri diligenter in eas inquisiverunt, et aliud aliud coniectura assecutus est, tamen perspectum non habemus. Quamobrem qui Saxonis grammatici libros ediderunt: „Cum futilis essent, ne memoriae quidem traditae fuerunt. Inanes vero sunt conjecturae et ne probabiles quidem, quos auctores recentiores de hisce suspicionibus attulerunt“ ad illa Saxonis verba adnotant. Neque verisimile est, Liemarum ab Erico rege, ut uxorem Botilden consanguinitatis causa repudiaret, postulasse, quum eos propinquos fuisse omnino non traditum sit, aut regem propter libidinum intemperantiam — gentem enim Danorum antiquitus voluptatibus deditam fuisse erat notissimum² — anathematis vinculo obstrinxisse. Neque Ericum expeditioni, quam Danorum principes adversus piratas, qui in Iulin urbe considerant et Danis maxima detimenta affixerant, suscepserunt, interfuisse apud auctorem ullum invenimus. Evidem, quantum coniectura assequi possum, controversiam ab episcoporum electione et ordinatione ortam esse contendem. Nam quamvis Danorum reges tunc cum Gregorio papa eiusque successoribus stetisse firmis testibus non confirmatum sit, tamen eos Clementis antipapae mandatis obedivisse non verisimile est. Immo vero illi neque Gregorianorum partem, quum episcopatus tradita virga episcopali et anulo, ut opinor, in eos, quos ipsi elegerant, conferrent, et sacerdotes coniugatos a sacris non removerent, quae via Gregorius damnaverat, neque imperatoris et Clementis partes secuti esse videntur, quum moleste ferrent, quod praedecessores regnum ab imperatore in bene-

1) Mansi, collectio conciliorum XX p. 642.

2) Adam III 70 ep.: . . . „et quod in gula et mulieribus enormiter omnes excedunt.“

ficium accepissent. Itaque neutri parti faventes, gravissima inter papam et imperatorem contentione orta, occasionem datam esse putabant, ut et iugum Teutonicum exuerent, et Hammaburgensis archiepiscopi potestatem, quem fidelem imperatoris ministrum et adiutorem cognoverant, subterfugerent. Atque tam diu proficiebant, quoad res publica Teutonica perturbabatur, et donec Liemarus in diöcesim suam redibat. At, quum Germania, praecipue Saxonia, pacata et in ditionem imperatoris redacta esset, archiepiscopus Hammaburgensis summopere eniſus est, ut ecclesiam suam tot annis desolatam et plurimiſis calamitatibus afflictam restitueret. Itaque non modo beneficia et bona, quae interea ecclesiae suae ablata erant, repetivit, sed etiam iura legationis in regnis septentrionalibus retinuisse videtur. Hanc meam coniecturam probabilem esse ex eo colligi potest, quod Mansi auctore, Ericus rex „Liemari iniuriis lacerſitus,“ quum bis ad sedem apostolicam appellasset, ipſe se Romam, ut diceret causam, contulit. Nam id persuasum habeo, Urbanum papam regi Danorum semel appellanti non defuisse, si causa, quamobrem ille a Liemaro excommunicatus erat, in offensionem apostolicae sedis non cecidisset, praesertim quum archiepiscopus cum Clemente anti-papa faceret. Reges autem Danorum ab investitura episcoporum, quamquam Gregorius, ne a principibus aut alio quopiam homine laico clerici eam acciperent, prohibuerat, se non abstinuisse exemplis confirmavi; deinde de connubio sacerdotum traditum est, Nicolao rege Petrum quendam quaestionem in clericos tulisse „quatinus habentes uxores dimitterent et non habentes nequaquam ducerent.“¹ Iniuriae, quas Liemarus Erico regi intulerat, tales quales illae Saxonis grammatici inanes et falsae suspicioneſ, fuisse videntur, cui hanc causam enarranti minorem fidem dandam esse censeo, quoniam Liemarum querelam de Erico ad Urbanum fecisse et Romae regem archiepiscopi accusationem repulisse narrat. Nescit enim Liemarum adversus Urbanum cum Clemente stetisse. Quodsi Ericus et investituram episcoporū se demissurum et apostolicae sedis mandatis obediturum esse, ut opinor, pollici-

1) Anonym. Roscild. ap. Langbk. Sept. I p. 380.

tus est, Urbanus non potuit, quin cuius causam contra Liemarum „principem schismaticorum“ tueretur atque defenderet, eique concederet id, quod Suein pater non impetraverat, nempe ut archiepiscopatus in Dania constitueretur. Saxoni grammatico autem, qui regem, postea quam ex Italia in patriam rediisset, denuo Romam regressum esse, et a papa, ut Danorum ecclesias Hammaburgensi archiepiscopo eriperet, petivisse tradit, fidem adiungere nequeo, sed auctori libri, qui Knytlinga Saga inscribitur, assentior, qui semel tantummodo Ericum regem Romanum venisse prodit. Quae quum ita sint, auctores Annalium Ryensium, Chronicorum etc., qui Ericum peregrinationem religiosam suscepisse et a. 1101 Romam se contulisse, ibique a papa, ut archiepiscopo Daniae designato pallium mitteret, impetrasse, aut „ecclesiae Lundensis archiepiscopatum et primatum super tria regna obtinuisse“ narrant, in errore versatos esse contendeo, quoniam regem per Rusorum terram iter ingressum Constantinopolim adiisse indeque pergentem in Cypro insula defunctum esse constat. At id pro certo habeo Ericum circa a. 1099 in patriam reversum cum apostolica sede de archiepiscopatu agere non desiisse et per legatos Romanum missos „in ornamentum domesticae religionis maximi sacerdotii insigne expetendum curasse.“¹ Nec spes eum fefellit. Nam a. 1103, quo Ericus procul a patria obiit, Paschalis papa Albericum cardinalem in Daniam ablegavit, qui quum sedes episcopales ibi constitutas inspexisset, „Lundiae ob egregios Asceri mores, tum quod ad eum e finitimis regionibus terra marique abunde pateat, hunc potissimum honorem deferendum existimaverit.“ Sed alias quoque fuisse causas, quae legatum, ut Ascerum Lundensem designaret archiepiscopum, commoverint, epistola,² quam Anshelmus, Cantuariae archiepiscopus, circa a. 1106 ad Ascerum dedit, testatur. Anshelmus enim, qui apud Paschalim papam summa valuit auctoritate, Ascerum amicitia sibi coniunxerat eique officium praestitit. Unde factum est, ut Paschalis a. 1104 Ascero pallium transmitteret,³ privilegio autem Lundensem archiepiscopatum

1) *Saxo gram.* XI p. 609.

2) *Diplom. Hambg.* no. 130.

3) *Annales Esromenses* a. 1103. (*Annales Islandorum* a. 1104).

a papa confirmatum esse non traditur, neque diploma exstat. Qua de causa fundationis diploma omnino non datum esse mihi in suspicionem venit,¹ praesertim quum Innocentius II papa in litteris² ad Adalberonem, Hammaburgensem archiepiscopum, missis sic scribit: „Frequenter autem et a predictis praedecessoribus nostris, Calixto et Honorio, atque a nobis ei mandatum est, ut aut ad tuam et Hammaburgensis ecclesiae redirent obedientiam, aut si quam super hoc iustum se habere confiderent rationem, ad sedem apostolicam venirent ostendere praeparati; ipsi vero apostolicis contemnentes obedire mandatis nec venerunt nec responsales miserunt.“ Accedit, quod Anshelmus in epistola commemorata: „pro quo, sc. Ascero, libenter facere volo, ait, si quid, quod placeat vestrae sanctitati intellexero,“ unde sequitur, ut Ascero ad archiepiscopalem dignitatem quidquam defuerit. Itaque Ascerum quidem ipsum archiepiscopum Daniae constitutum esse confiteor, sed archiepiscopalem dignitatem in eum ad tempus collatam esse affirmo, ut tamdiu eo munere fungeretur, quoad Hammaburgensis archiepiscopus ab adversariis apostolicae sedis staret. Ascerum autem non solum Daniae sed etiam omnium septentrionalium nationum metropolitanum constitutum esse omnino nego.³ Anshelmus enim haec scribit: „Gratias agimus Deo, qui in regna Danorum vestram religiosam prudentiam et prudentem religionem ad archiepiscopatum sublimavit.“ Deinde Paschalis papa in epistola, qua episcopos per Daniam constitutos ad vectigal apostolicae sedi pendendum adhortatur,⁴ hisce eum: fraternitatem vestram una cum eodem fratre nostro, Lundensi archiepiscopo, volumus esse sollicitum etc.,“ et in altera epistola a. 1117 ad regem, sc. Nicolaum, Danorum

1) Dahlmann I p. 238.

2) Diplom. Hambg. no. 144.

3) Saxo gram. XII p. 609: „Nec solum eam Saxonica ditione eruit, sed etiam Sueciacque, religionis titulo, magistrum effecit. Nec parum Dania Romanae benignitati debet, qua non solum libertatis ius, sed etiam exterarum rerum dominium assecuta est.“ Anonym. Roscild. p. 382: „Ascer primus archiepiscopus in Dania et in Suethya et in Norvegia existit.“

4) Iaffé regest. pont. no. 4689.

data¹ ita scribit: „Tuae igitur potestati confratres nostros, Lundensem metropolitanum et alios regni Danorum episcopos commendamus.“ Postremo Annales Ryenses, Annales Islandorum etc. Ascerum primum Daniae archiepiscopum factum esse tradunt.² Neque Islandorum episcopos ab Ascero consecratos esse contra contentionem meam repugnat, quia Iohannes Sanctus Holanensis episcopus a. 1196 iussu Paschalis papae, Thirlacus autem Scaltholtensis episcopus a. 1118 ex voluntate et consilio Gissuri episcopi, praedecessoris defuncti, Lundiam, ut consecrarentur, adierunt. Ex quibus elucet, Ascerum metropolitanum per se ipsum omnibus regnorum septentrionalium ecclesiis non praefuisse. Sed utut res se habuit, legationem apostolicae sedis atque archiepiscopalem potestatem in regnis Danorum, Sueonum, Norvegorum etc. Hammaburgensi ecclesiae eruptas et magnam partem ad Lundiam esse translatas satis constat. Neque, quod valde miror, Fridericus, Hammaburgensis archiepiscopus, huic translationi intercessisse traditur. Contra Adelbero, ut primum sedem archiepiscopalem a. 1123 suscepit, nihil praetermisit, quantum facere enitiique potuit, quin honores et iura sedi suae ablata reciperet. Itaque eodem anno Romam profectus a Calixto II papa archiepiscopus consecratus est, „habitaque synodo canonico et iudiciario ordine pallium obtinuit, negligentia duorum antecessorum suorum amissum et in Danos translatum.“³ Huic Annalista Saxo adiecit:⁴ „Antiqua enim et nobilis illa Bremensis ecclesia iure metropolitano super Danos et Suethos et Norwegos et Scidevingos principatum habuit. Addidit quoque dominus apostolicus hanc auctoritatem, ut praedictae ecclesiae pontifex liberam praedicandi licentiam habeat, quousque terra ad Oceanum versus partes illas extenditur. His ita actis, in hoc

1) Iaffé 4842.

2) Annal. Ryens. a. 1103: „Ascerus factus est primus archiepiscopus Daciae.“ Annal. Island. a. 1104: „Sedes archiepiscopalis in Dania fundata.“ Chronica Danorum praecipue Sialandiae a. 1103 ap. Langbk. III p. 604.

3) Annal. Hildenesh. a. 1123.

4) Annalista Saxo a. 1123.

quoque dominus papa honorem sibi adauxit, quod quendam bene conversationis clericum, qui secum Romam venerat, Sueciam episcopum ordinavit. Post ad patriam remeat, addito sibi cardinale viro religioso, qui ex decreto domini apostolici omnibus Daciae episcopis, ut ei sicut metropolitano obedirent, ediceret. Ab imperatore gloriose exceptus Bremam venit, frequentissimis totius provinciae illius conventibus sollemniter eum excipientibus.¹ Anno autem 1123 Lambertus Ostiensis episcopus et Saxo cardinales in Germania versati esse traduntur.² In diplomate, quod papa ad ecclesiam Hammaburgensem misit,³ Adelberonem a se consecratum et pallio ornatum esse legitur, legationis vero et licentiae praedicandi nulla fit mentione. Attamen non dubito, quin papa in altero privilegio, nunc amisso, ea, quae praedecessores sui Adelberto et Liemaro concesserant, ipse Adelberoni confirmaverit.⁴ Quo factum est, ut Ascerus, quum Adelberoni de iure suo cedere eumque metropolitanum agnoscere nollet, cum Hammaburgensi archiepiscopo in certamen veniret. Qua contentione commotus Honorius papa, qui Calixto successit, legatum Bremam misit, qui causam archiepiscoporum inquireret controversiamque diuidicaret.⁵ Hoc ante a. 1129 factum esse videtur, quo anno papa Gregorium de Crescentio cardinalem ad Nicolaum, Danorum regem, alegavit:⁶ „ut extirpet nociva et plantet salubria, prout quaeque secundum datam sibi a Deo prudentiam viderit facienda,” quae ita interpretor: ut sacerdotes coniugatos a sacris removeret, clericosque uxores in matrimonium ducere vetaret; tertium enim concilium Lateranense sub diris, ne id fieret, prohibuerat. Praeterea Gregorio, ut de archiepiscopatu Daniae cum rege ageret, mandatum esse ex his papae verbis colligo: „idemque legatus, qui pro se ac suis, qui magnum locum in Urbe obtinere noscuntur, grata tibi poterit vicissitudine respondere, ad tuam dilectionem perpetuis

1) Dümgé, regest. Bad. 32 et 33.

2) Diplom. Hambg. no. 136.

3) Cuius testis est confirmatio Calixti II ad Heinricum V de episcopatu Sueciae, Gotlandiae, Norvegiae, Diplom. Hambg. no. 134.

4) Diplom. Hambg. no. 140.

5) Diplom. Hambg. no. 141.

temporibus obligetur.“ Neque Sueonum neque Norvegorum episcopi in ditionem Hammaburgensis ecclesiae rediisse traduntur. Exstant litterae ab Honorio a. 1125 Sigurdr Norvegorum regi missae,¹ quibus, ut sex annis ante Calixtus postulaverat, eum monuit, ut Rudolfum episcopum Orcadensem, ab archiepiscopo Eboracensi consecratum posteaque demotum, in integrum restitueret. Inde apparet, Orcades insulas, ad quas Adelbertus episcopum ordinaverat, Hammaburgensi ecclesiae a papa ablatas et Eboracensi archiepiscopo metropolitano subditas esse. Adelbero igitur, quamquam summa ope, ut diocesim in pristinum restitueret, enitebatur, tamen studium et laborem profudit atque perdidit.² Sed non multo post occasionem, ut episcopos Daniae, qui sibi resistebant, ad officium redire cogeret, nactus est. Nam quum Canut Laward, qui a Lothario rege a. 1126 regnum Abodritarum in beneficium acceperat, a. 1131 a Magno, Nicolai regis filio, interfectus esset, Lotharius, ut Canuti necis poenas expeteret et Danorum regem in pristinam regni Teutonici ditionem redigeret, cum exercitu in Daniam intravit et usque ad vallum Danevirce dictum progressus, cum Erico, fratre Canuti interficti, arma coniunxit. Magnus vero, qui illud vallum praesidiis firmaverat, pugnam cum hostibus committere non ausus imperatorem adiit eiusque miles redditus in fidem ab eo receptus est.³ Adelbero autem, Dania in imperatoris potestatem redacta, occasione non defuit et ab Innocentio II papa, Lothario precum adiutore, ut episcopos septentrionalium regionum sedi Hammaburgensi denuo subiiceret, petivit. Adelberonem iam principio anni 1030 Romam versatum esse et ab Innocentio contra Anacletum stetisse litterae VI kal. Mart. a. 1030 datae

1) Iaffé no. 4963, 5221.

2) Et ne regni quidem Teutonici episcopi Hammaburgensis ecclesiae privilegia respiciebant. Nam quum Otto Babenbergensis episcopus a. 1127 Ruthenos ad fidem christianam convertere sibi proposuisset, non ab Adalberone, sed ab Ascero Lundensi archiepiscopo, ut licentia Ruthenis evangelium praedicandi sibi daretur. petivit, cf. Ebonis vita III, ep. 23, Dialogus Herbordi III. ep. 30.

3) Helmold I ep; 50; Saxo gram. XII p. 647; Annalista Saxo 1131. annal. Erphesphurd. a. 1131.

testantur,¹ quibus Adelberonis precibus commotus abbati Rastedensi mitrae, chirothecarum, sandaliorum usum conces-
sit.² Cui Innocentius, quae postulaverat, annuens a. 1133
mense Maio, quum ab imperatore Romam esset reductus, litteras
scripsit ad Adelberonem, ad Nicolaum regem, ad archi-
episcopum Lundensem, ad regem Svercerum, ad episcopos in
Suedia constitutos. Neumann in libro, qui: Historia primatus
Lundensis inscribitur, has litteras ab Innocentio papa scriptas
esse in dubium vocavit, cui Münter consentit.³ At, quam-
quam verae litterae non traditae sunt, tamen nihil est, quod
exemplaribus, qui exstant, fidem abrogemus, praesertim quum
Victor IV papa a. 1160 in privilegio ad Hartvigum, Hamma-
burgensem archiepiscopum misso, praeter pleraque praedecesso-
rum suorum etiam Innocentii privilegium commemoret.⁴
Neque Jaffé, vir diplomatum prudentissimus, litteras memora-
tas commenticias et falsas esse posuit, neque Lappenbergio et
Koppmannio easdem corruptas esse in suspicionem venit.⁵
Quae quum ita sint, epistolas, quarum quatuor in Caesaris
libro, qui Triapostulatus Septentrionis dicitur, quinta alio loco
nobis traditae sunt, veras esse contendeo.

Innocentius in epistola Adelberoni data⁶ haec refert:
Hammaburgensis archiepiscopus coram Calixto, Honorio, Inno-
centio questus est, quod Lundensis et alii Daniae episcopi
Hammaburgensi sedi, metropoli constitutae, obedientiam dene-
gaverint. Neque Danorum episcopi ab apostolica sede Romam,
ut causam dicerent, invitati eo venerunt neque mandatis
responsa dederunt. „Quo igitur nemo lucrum debet de sua

1) Anacletum autem Adalberoni fuisse propitium testis est epistola
huius papae ad Lotharium regem a. 1130 missa, Cod. Ud. ed. J. no. 244:
„Per eundem quoque fratrem, quem miserimus, fratri nostro A.(dalberoni)
Bremensi archiepiscopo plenam iustitiam fieri per vestra et totius regni
gratia disposuimus et sua ecclesiae illi privilegia confirmare.“

2) Jaffé no. 5925, 5940; Diplom. Hambg. no. 132.

3) Münster I, p. 89.

4) Diplom. Hambg. no. 221.

5) Lappenberg, Beilage I zum Hamburger Urkundenbuch. Kopp-
mann: Die ältesten Urkunden des Erzbistums Hamburg - Bremen. 1866.

6) Diplom. Hambg. no. 144.

contunacia optinere, ex deliberato fratrum nostrorum episcoporum et cardinalium consilio, tam Lundensem, quam alios episcopos Dacie tibi restituimus. Ad formam itaque privilegiorum Gregorii, Sergii, Leonis, Benedicti, Nicolai et Hadriani episcopatus Dacie, Suediae, Norweiae, Farriae, Gronlandiae, Halsingaldiae, Islandiae, Scridevindiae et Sclavorum, carissimi filii nostri, Lotharii regis precibus inclinati, tibi et per te Hammaburgensi ecclesiae suae videlicet metropoli, praesenti scripti pagina confirmamus.“ In altera epistola,¹ quam papa Nicolao regi inscripsit, haec continentur: Innocentii praedecessores Hammaburgensem ecclesiam metropolim statuerunt eique Daniae episcopos subdiderunt. Qui Adelberoni obsequium detrectantes Romamque in ius vocati, nec venerunt nec responderunt. Itaque ex concilii deereto papa Hammaburgensi ecclesiae Daniae episcopos restituit. „Tuae igitur prudentiae per apostolica scripta rogando mandamus, quatinus eidem fratri nostro, Adelberoni archiepiscopo, tamquam metropolitano tuo humiliter pareas, et ut episcopi tui regni ad obedientiam redeant, diligentius satagere adimplere.“

Ceteras epistolas paucis absolvam, quas in eandem fere sententiam papa scripsit. Commemorantur etiam in eis: archiepiscopum Hammaburgensem querelas de inobedientia Romam detulisse. Epistola vero Ascero Lundensi data² magni momenti esse non potest, quia Caesar lacunas corruptarum et desperitarum litterarum explevit; at mirum est, quod papa Ascerum non archiepiscopum sed episcopum Lundensem nuncupat, eumque monet, ut ad Adalberonis subiectionem atque reverentiam redeat. Eadem ratione regem Svercerum,³ ut „Adelberoni tamquam metropolitano humiliter pareas, et ut episcopi terrae tuae ad ipsius obedientiam redeant, pro facultate — — diligenter efficias,“ et episcopos Suediae⁴ „quatinus — — Adelberoni tamquam metropolitano vestro obedientiam et reverentiam deferatis et nullam ei super hoc molestiam de cetero

1) Diplom. Hambg. no. 145.

2) Diplom. Hambg. no. 147.

3) Diplom. Hambg. no. 146.

4) Diplom. Hambg. no. 148.

irrogetis“ hortatur. E quibus quum eluceat, Sueonum episcopos ad id tempus Ascero Lundensi metropolitano non subditos esse, confirmatur id, quod supra affirmavi: Paschalem papam Ascerum Daniae modo archiepiscopum et metropolitanum constituisse. Norvegorum autem regi et episcopis litterae datae esse non videntur.

Deinde a. 1134 Lotharius denuo occasionem, ut armorum vi Daniam aggredieretur nactus est.¹ Haraldus enim a. 1133 plerosque Teutonicae nationis in Roesclide civitate habitantes, quia Erico, Nicolai regis aemulo, auxilium tulissent, aut occiderat, aut obtruncaverat, aut e civitate expulerat. Sed priusquam imperator exercitum coegerat, ut in Daniam intraret, Magnus Halberstad civitatem profectus Lotharium qui pascham ibi celebravit, adiit atque in eius potestatem se dedidit. Deinde obsidibus datis Magnus, quum „se successoresque suos nonnisi permissu imperatoris successorumque eius regnum adepturum“ iurasset, in imperatoris gratiam rediit. Tunc Adelberonis labores ad effectum perducti esse videntur; nam quum papa et imperator archiepiscopum Hammaburgensem adiuvarent, Nicolaum et Magnum Adelberonem Daniae metropolitanum agnosce, ex eo colligo, quod Ascerus eodem anno a Nicolao rege defecit et cum Erico se coniunxit. Sed paulo post, a. 1135, Magnus proelio prope Fodvig inito ab Erico victus atque occisus, pater autem Nicolaus, qui fuga Slesvich civitatem petiverat, ibi ab incolis interfectus est. Unde factum est, ut Danorum reges usque ad Waldemarum regem imperatoribus quidem subiecti tenerentur, sed archiepiscopi Hammaburgenses episcopatus in regnis septentrionalibus sedi suae restituere frustra conarentur. Lundensis enim archiepiscopus, quamquam Innocentius II eum Hammaburgensi inferiorem esse decreverat, tamen mandatis apostolicae sedis inobediens re vera sui iuris erat, quin etiam metropolitani potestatem in Sueonum et Norvegorum regno sibi vindicabat. Ascero archiepiscopo a. 1137 defuncto,² controversia inter

1) Annal. Erphesphurd. a. 1134; Annal. Hildenesh. a. 1134; Anna-lista Saxo a. 1134; Annal. Magdeb. a. 1134.

2) Saxo gram. XIV, p. 664; Anonym. Roscild. p. 386.

regem et populum Scaniensem de archiepiscopo subrogando exorta est, quia Ericus Emun Rikonem episcopum Slesvicensem ad sedem archiepiscopalem provehere voluit, econtra Scanienses Seelandensem episcopum Escillum, Asceri consanguineum, elegerunt, ne id sacerdotium ab eius familia discederet. Quae controversia Erico rege imperfecto, ab Erico IV rege demum ita composita est, ut Escillus archiepiscopatum nanciseretur, Riko Seelandensis ecclesiae episcopus constitueretur. Escillus autem, ut praedecessor non modo Hammaburgensis ecclesiae principatum detrectavit, sed etiam ut metropolitanus dignitatem in omnibus terris septentrionalibus sibi vindicaret, Lundiam a. 1139 omnes episcopos, qui in hisce regionibus constituti erant, ad concilium convocavit, cui etiam Theodignus, Innocentii papae legatus, interfuisse traditur.¹ Apparet igitur archiepiscopum Lundensem, postquam Adelbero Innocentium ad privilegia Hammaburgensis ecclesiae confirmanda commoverat, eundem ad suam causam perduxisse. Accedit, quod in diplomate Erici Emun regis a. 1142 dato² Escillus „venerabilis archiepiscopus S. Lundensis ecclesiae, Danorum Suecorum, Norwegensium regnis providens“ et a. 1158 „Dei gratia Lundensis archiepiscopus et apostolicae sedis legatus“ appellatur³ Contra Adelberonem quoque de suo iure nihil cessisse, sed archiepiscopalem potestatem totius septentrionis retinuisse, ex eo perspicendum est, quod et Siwardus Upsalensis, qui postea Rastedensis monasterii abbas constitutus est, et Occo Slesvicensis episcopi Bræmae versati sunt.⁴

Neque tum, quum Hartvicus, Adelberone a. 1148 defuncto, ad sedem archiepiscopalem ascendit,⁵ cuius sororem Ericus

1) Thorkelin, diplomatar Suecic. Supl. p. 245.

2) Thorkelin, diplom. Suec. Supl. p. 247.

3) Thorkelin, diplom. Suec. I, p. 13.

4) Diplom. Hambg. no. 169, 166. Chronic. Rastedense ap. Langbek. III, p. 177.

5) Helmold I, p. 69: „Qui, sc. Hartvicus, propter generis nobilitatem duplici principatu clarus magno studio enitus est pro recuperandis suffraganeis episcopis universae Daciae, Norvegiae, Sueciae, quos Hammaburgensi ecclesiae quondam pertinuisse, commemorat antiquitus. Sed quum obsequiis et variis largitionibus nil praefecisset apud papam, sc.

Danorum rex in matrimonium duxit,¹ Daniae episcopi in archiepiscopi Hammaburgensis ditionem redierunt. Itaque Canutum, qui cum Sueino principe de regno Danorum dimicaverat, fugientem Bremae excepit eique „iam pridem Danis iurisdictioni suae exemptis infensus“² auxilium adversus aemulum contulit. Sed ne tum quidem ullum ex auxilio ecclesiae suae fructum elicuit. Nam Fridericus imperator, quem Danorum principes commemorati, ut controversiam componeret, adierunt, Canutum et Sveinum, ut ad curiam in Merseburg civitate habitam accederent, invitavit. „Tunc³ Canutus, quem tertio Dania pulsum supra dictum est, venit ad ducem nostrum, rogans, ut eius conductu et auxilio in curia potiri mereretur. Porro archiepiscopus (Hartvicius) conduxit Suein regem habens inter multos religiosos et honestos viros Dominum Vicelinum episcopum in comitatu suo. Principes Danorum confoederati sunt, Suein coronato in regem, ceteris eidem dominio subactis.“⁴ Hartvici vero et ecclesiae Hammaburgensis principatum a Suein rege agnatum esse memoriae non proditum est. Tamen eundem archiepiscopum studia non deposuisse diploma Friderici imperatoris testatur,⁵ quo privilegium Ludovici imperatoris confirmat, qui „in loco Hamaburch nuncupato — — — proprii vigoris archiepiscopalem et super omnes ecclesias Danorum, Sneonum, Norwegiorum, Farriae, Grunlandorum, Halsingolandorum, Islandonum Screde vindonum et omnium septentrionalium partium metropolitanam sedem constituit etc.“ At Victor IV papa Hartvico metropolitanam potestatem in Slavorum modo terra concessit. Postremum, quantum scimus, Hartvicius a. 1162 Vesontio coram imperatore et Waldemaro,

Eugenium III, et caesarem, sc. Conradum III, ne omnino careret suffraganeis aggressus est iam pridem abolitos episcopatus Slaviae suscitare.“

1) Annal. Esrom. a. 1144; Annal. Ryens a. 1144; Saxo gram. XIV, p. 671.

2) Saxo gram. XIV, p. 684; Annal. Palid. a. 1151.

3) Helmold I, ep. 73.

4) Saxo gram. XIV, p. 692; Annal. Stad. a. 1152; Annal. Palid. a. 1152.

5) Diplom. Hambg. no. 221.

rege Danorum, ut principatus ademptus sibi restitueretur,¹ petivit, sed iterum operam perdidit. Norvegorum autem et Sueonum episcopi, quod Lundensi archiepiscopo metropolitano subiecti erant, moleste ferentes, quum contra privilegia Romana, Danorum episcopos ex obedientia erga sedem Hammarburgensem exemptos et archiepiscopo in Dania constituto subditos esse, perspexissent, ipsi quoque, ut archiepiscopalis sedes in Norvegia et Suedia constitueretur, laborabant. Quo factum est, ut a. 1152 Nicolaus cardinalis e Britannia in Norvegiam profectus Iohannem Nidrosiensem episcopum ad archiepiscopalem dignitatem proveheret, eique Norvegorum metropolitano ordinato „Asloensem, Amatripiensem, Bargensem, Stavangriensem, insulas Orcades, insulas Fareiae, Suthraiae et Islandiae et Grenelandiae episcopatus“ subiiceret.² At Sueonibus, qui cum Gothis de urbe et de persona, quae archiepiscopali honore augeretur, decertabant, cardinalis eandem dignitatem non concessit. Duodecim demum annis post Alexander III papa Stephanum Upsalensem episcopum Suediae et Gothiae archiepiscopum praefecit et Upsalam metropolim Scariensis, Lincopensis, Strengenensis, Amriensis episcopatum constituit, ita tamen, ut Sueonum archiepiscopi a Lundensi metropolitano consecrarentur eique tamquam proprio primati obedientiam et reverentiam exhiberent.³ Deinde Innocentius III papa a. 1198 Absalonem Suediae primatem confirmavit eique, ut archiepicopum Upsalensem consecraret et ad eum pallium vice apostolici conferret, concessit.⁴

1) Annal. Stad. a. 1163: „Ibi Waldemarus duo regna, Daciae et Suediae, ab imperatore suscepit. Venit Hardvicus Bremensis archiepiscopus conquerens ibidem, quod tria regna Daciae, Sueciae, Norwegiae se de sua sede abstraxerint violenter, cum iure deberent suam sinodum observare.“ Annal. Ryens. a. 1163; Annal. Palid. a. 1162.

2) Diplom. Hambg. no. 196, 202. Saxo gram. XIV, p. 697.

3) Diplom. Hambg. no. 229.

4) Epistola Innocentii, ed. Baluze I, p. 248.